

2006IME102A

Sector Economie, Recreatie & Toerisme

Datum: 20-09-2006

Vastgesteld door provinciale staten van Utrecht:

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	4
1.1 <i>Infrastructuur en economische ontwikkeling</i>	4
1.2 <i>Technologische ontwikkeling en breedband</i>	4
1.3 <i>Wat kunnen we met glasvezel en breedband?</i>	5
2. DOELSTELLING	6
2.1 <i>Waarom provinciaal breedbandbeleid?</i>	6
2.2 <i>Doelstelling</i>	6
3. BEOOGD RESULTAAT	7
4. AANPAK	8
5. CONTEXT EN ORGANISATIE	9
6. BEGROTING	9

Samenvatting

In de Voorjaarsnota is vastgelegd dat voor de jaren 2007 en 2008 een bedrag van € 500.000 per jaar wordt gereserveerd voor breedband. De voorliggende beleidsnota vormt de uitwerking van dit provinciale breedbandbeleid voor deze jaren.

Breedband is kort gezegd een ontwikkeling naar steeds snellere en betere elektronische communicatiemiddelen, met vele innovatieve toepassingsmogelijkheden voor onze provincie en de maatschappij. Het stimuleren of het geven van een impuls aan breedband sluit volledig aan bij het Rijksbeleid en ook bij het Europese beleid, vastgelegd in de Lissabon-agenda. De beschikbaarheid van snelle breedbanddiensten wordt hierin genoemd als één van de belangrijkste uitdagingen. De provincie Utrecht is nauw betrokken bij enkele regionale en landelijke initiatieven op het gebied van breedband, waaronder deelname aan de IPO-werkgroep breedband.

Breedband biedt kansen voor de provincie, haar economie en de maatschappij. Kansen liggen in de hoek van zorg (domotica, kleine kernen, samenwerking ziekenhuizen en huisartsen), toerisme (cultuurbeleving, zakelijk toerisme), cultuur (promotie amateur-theater, interactieve toepassingen via RTV, vernieuwing bibliotheken), mobiliteit, economie en in de media. Tevens liggen er kansen voor de overheid zelf (bijvoorbeeld uitvoering van de WABO: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht).

Enkele voorbeelden:

- Verzorging op afstand (telecare), patiënten kunnen langer thuis wonen
- Telewerken (vermindert tevens files)
- Online entertainment, zoals online gaming, tv- en radioprogramma's op afroep
- Digitaal uitwisselen grote bestanden, zoals bestemmingsplannen, röntgenfoto's e.d.
- Opslaan beelden bewakingscamera's op afstand

April 2006 is een onderzoek afgerond naar de breedbandige infrastructuur in de provincie en er loopt een onderzoek naar de ontwikkelingsmogelijkheden voor breedbanddiensten. Het afgeronde onderzoek toont aan dat investeren in infrastructuur niet nodig is. Er is ruim voldoende glasvezel¹ op de hoofdroutes. De last-mile (de laatste meters naar bedrijf of instelling) kan via vraagbundeling en koppeling van netwerken gerealiseerd worden. De *benutting* van deze capaciteit blijft echter achterwege, vandaar dat stimuleren van breedbanddiensten zo van belang is.

Het breedbandbeleid van de provincie Utrecht bestaat daarom uit de volgende speerpunten:

- ❖ **Stimuleren dienstenontwikkeling** voor maatschappelijke sectoren, openbaar bestuur en voor het bedrijfsleven
- ❖ **Koppelen** van **breedbandnetwerken** van verschillende aanbieders via open marktplaatsen
- ❖ Bijdragen aan de **oplossing** van de **last-mile problematiek** door het stimuleren van vraagbundeling

Op deze speerpunten wil de provincie inzetten en ze waarborgen door een integrale projectleider breedband op het beleid te zetten, die samenwerkt met de integrale breedbandwerkgroep van de provincie. Deze beleidsnota is het kader van het provinciale breedbandbeleid, waarbinnen jaarlijks een actieprogramma wordt opgesteld. Op deze manier kunnen de maatschappij, de economie en de provincie Utrecht zo goed mogelijk van de laatste ontwikkelingen profiteren.

¹ Glasvezel is de meest snelle en toekomstvaste infrastructuur die 'breedband' mogelijk maakt.

1. INLEIDING

§ 1.1 Infrastructuur en economische ontwikkeling

WATER heeft Nederland groot gemaakt als handelsnatie, dankzij de scheepvaart. In de Gouden Eeuw (17e eeuw) bracht water Nederland over de hele wereld (in 8 maanden voer een VOC-schip naar Indië).

IJZER In de 19e eeuw tijdens de industriële revolutie waren de spoorwegen hét symbool van vooruitgang. Het stond voor de frontlijn van wat technisch mogelijk was, in dienst van de menselijke communicatie. Treinen reden dagelijks één of enkele malen.

ASFALT werd de derde drager van de economie, niet alleen voor goederentransport, maar ook voor mensen. De wegen raken door de groeiende mobiliteit overvol; de behoefte om tijd en afstand te overbruggen, neemt alleen maar toe. In deze tijd kan men zelf de vertrektijd bepalen en wordt reistijd uitgedrukt in uren.

GLASvezel wordt een belangrijke drager voor de kenniseconomie (en de informatiemaatschappij). Supersnelle breedbandnetwerken van glasvezel (en nu nog daaraan gekoppelde netwerken van koper (telefoon), coax (TV-kabel) én draadloze verbindingen, maken het mogelijk om wereldwijd kennis en informatie te krijgen, te verwerken, over te dragen en te verhandelen. Het voordeel van glasvezel ten opzichte van de oudere infrastructuren is dat het zeer veel bandbreedte biedt en dit in de komende decennia verder zal toenemen. De snelheid van glasvezel wordt uitgedrukt in seconden.

§ 1.2 Technologische ontwikkeling en breedband

Het belang van Informatie- en Communicatietechnologie (ICT) neemt voor de samenleving en voor de economie steeds meer toe. Het gaat om ICT ter ondersteuning van eigen processen binnen de provincie, en ook over de rol van ICT in het MKB, de zorg, het onderwijs, beveiliging en mobiliteit. ICT kan tevens een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in kleine kernen.

ICT infrastructuur ontwikkelen zich zeer snel, waarbij de ontwikkeling grofmazig bestaat uit koper (klassieke telefoonlijn), coaxkabel (TV kabel) en nu glasvezel². De huidige capaciteit van koperkabels is aardig groot, maar de technische grenzen zijn in zicht. Het wordt steeds moeilijker én duurder om via deze kabels nog hogere snelheden te halen. Glasvezel is momenteel de meest toekomstvaste infrastructuur.

Datacommunicatie wordt steeds veeleisender en het aantal gebruikers neemt toe. **Breedband** is een ontwikkeling naar steeds snellere en betere datanetwerken en toepassingen. Het ministerie van Economische Zaken hanteert de definitie: “**Een aansluiting die geschikt is voor beeld- en geluidstoepassing van een goede kwaliteit en geschikt is voor het uitwisselen van omvangrijke gegevensbestanden en waarbij de verbinding continue beschikbaar is.**” Het maakt nieuwe toepassingen mogelijk die een grote impact kunnen hebben op economie en maatschappij. Breedbandtoepassingen zijn onder meer te vinden in veiligheid, zorg, onderwijs, kunst en cultuur, maar ook in werk, vrije tijd en sociale contacten (voorbeelden zie paragraaf 1.3).

Zowel economisch als in de zorg, onderwijs, mobiliteit, wonen en vrije tijd heeft breedband naar verwachting grote gevolgen. Vergelijk de impact van telefoon, televisie en computers in het verleden. Breedband betekent niet alleen dat bestaande processen efficiënter en effectiever uitgevoerd kunnen worden door verbeterde communicatie. Het versterkt en/of biedt mogelijkheden tot nieuwe samenwerkingsvormen. Er ontstaat nieuwe bedrijvigheid met aantrekkelijke mogelijkheden voor business-to-consumer en business-to-business diensten.

² Glasvezel (optical fiber) is een heel dun draadje (iets dikker dan een haar) van een speciaal soort glas of een heel transparante kunststof gemaakt. Een glasvezel heeft een extreem grote transmissiecapaciteit.

§ 1.3 Wat kunnen we met breedband?

Breedband biedt maatschappelijke én economische meerwaarde. Bestaande elektronische diensten worden sneller, beter en informatieverrijker, en ook geheel nieuwe diensten worden mogelijk. Nieuwe diensten leveren bedrijvigheid en geven de maatschappij én de economie impulsen. De mogelijkheden zijn legio, een aantal voorbeelden zijn:

Zorg

- Behandelen of zelfs opereren op afstand (telemedicine)
- Verzorging op afstand (telecare), waardoor patiënten minder snel naar ziekenhuis of verzorgingshuis hoeven → programma Wel Thuis, project Toekomst Thuis van de Provincie Utrecht
- Instructievideo's
- Radiologiebeelden digitaal uitwisselen

Cultuur

- Verspreiding van nieuwe videokunstuitingen
- Museumbezoek op afstand
- Online entertainment, zoals online gaming, voordeliger transmissie van radio- en tv programma's, tv- en radioprogramma's op afroep (in plaats van een bezoek aan de videotheek)

Onderwijs

- Leren op afstand
- Docent via webcam raadplegen op afstand
- Instructievideo's, multimediale leermiddelen, raadplegen van multimedia databanken
- Ziek kind in beeldverbinding met de klas

Overheid

- WABO (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht)
- Elektronische overheidsloketten / diensten / elektronische inspraak
- DURP (digitaal uitwisselbare ruimtelijke plannen)
- Via de webcam raadsvergaderingen volgen

Veiligheid

- Continue (web)camerabeveiliging met beeldopslag op afstand

Verkeer & vervoer

- Wegsignalering
- Verbeterde routeplanners
- Tracking & tracing (op afstand volgen van goederen)
- Continue verbinding met actuele verkeersinformatie
- Continue verbinding tussen transportmiddelen en vervoermaatschappij

Economie

- Snelle uitwisseling van kennis en informatie
- Telewerken (vermindert tevens files)
- Teleconferencing (zakendoen/vergaderen over de hele wereld zonder fysiek contact)
- Sneller en goedkoper communiceren via video en spraak
- (Ver)kopen op afstand via videocatalogi
- Elektronische levering van digitale goederen (films, muziek)
- Video-instructie

Wonen

- Online beveiliging
- Snel surfen, snel downloaden
- Domotica (besturing van huishoudelijke apparaten op afstand)
- Triple Play diensten: telefoon, internet én TV over glasvezel

2. DOELSTELLING

§ 2.1 *Waarom provinciaal breedbandbeleid?*

De provincie is zich ervan bewust dat de aanwezigheid en het gebruik van breedband een strategische voorwaarde is voor economische groei, versterking van de kenniseconomie en maatschappelijke ontwikkeling, en bovendien onderdeel is van de Europese Lissabon-agenda³.

Infrastructuur is de basis voor breedbanddiensten. Aan breedband zijn aantrekkelijke voordelen verbonden:

- ondersteunt intensieve en multimediale kennisuitwisseling;
- kan een impuls zijn voor de ontwikkeling en het aanbod van nieuwe diensten;
- biedt private en publieke organisaties de kans op kostenbesparing en versterking van hun interne en externe dienstverlening;
- biedt kansen voor vernieuwing en efficiëntiewinsten in de sectoren onderwijs en zorg, &
- verbetert het vestigingsklimaat van een regio.

Daarom is in opdracht van de provincie Utrecht (economische zaken) in april 2006 een inventarisatie uitgevoerd naar de stand van zaken op het gebied van breedbandbeleid in alle gemeenten binnen de provincie en naar de reeds aanwezige glasvezelinfrastructuur in de grond. De inventarisatie naar gemeentelijke initiatieven toont aan dat **gemeentelijke breedbandbeleid** vooral bij de kleinere gemeenten **grotendeels afwezig** is en zich slechts beperkt tot enkele grotere gemeenten zoals Amersfoort, Soest en Nieuwegein.

Glasvezel blijkt **ruim beschikbaar** te zijn op de hoofdroutes en enkele grote spelers beschikken over een uitgebreid en vermaasd glasvezelnetwerk in de provincie Utrecht. Het **probleem** vormt echter **de last-mile**, de laatste dure meters naar de huizen, instellingen of bedrijven. Door de vraag naar breedbandverbindingen te bundelen, kan de drempel voor het aanleggen van deze last-mile worden verminderd. De provincie stimuleert al op beperkte schaal vraagbundeling op bedrijventerreinen. Met de extra middelen voor breedbandbeleid kan vraagbundeling worden geïntensiveerd en verbreed naar andere segmenten (zorg, onderwijs, etc.), waardoor belangrijke schaalvoordelen ontstaan. De provincie investeert hierbij dus niet zélf in infrastructuur.

Er blijkt in het breedbanddossier duidelijk behoefte aan extra organiserend vermogen om **samenwerking tussen gemeenten** op gang te helpen. In het kader van maatschappelijk gerichte breedbanddienstverlening en het realiseren van schaalvoordelen liggen hier duidelijk kansen, waar de provincie een organiserende en katalyserende rol kan vervullen.

Nu de infrastructuur en de spelers in beeld zijn, verschuift de aandacht naar het mogelijke gebruik. De behoefte aan breedband is nog moeilijk te bepalen omdat er nog **niet veel breedbanddiensten beschikbaar** zijn. Dit wordt ook wel de *breedbandimpasse* genoemd. Indien er weinig aansluitingen zijn op hoogwaardige breedbandinfrastructuur wordt het innovatiepotentieel van breedbanddiensten onvoldoende benut, en door het ontbreken van vernieuwende breedbanddiensten bestaat er geen behoefte om te investeren in breedbandnetwerken.

De provincie Utrecht doet nu een inventarisatie naar de ontwikkelingen op dienstengebied, de kansen van die diensten en de wijze waarop dienstenaanbod en –afname kan worden gestimuleerd, ter ondersteuning van het doorbreken van deze breedbandimpasse (gereed oktober 2006).

³ In 2000 hebben de Europese regeringsleiders in Lissabon afgesproken dat de Europese Unie in 2010 de meest dynamische en concurrerende kenniseconomie van de wereld moest zijn.

§ 2.2 Doelstelling

Het **doel van het breedbandbeleid** voor de provincie Utrecht is:

Het doorbreken van de *breedbandimpasse* door enerzijds het stimuleren van de ontwikkeling van diensten, en anderzijds het stimuleren van benutting van de bestaande infrastructuur door vraagbundeling en koppeling van netwerken.

Hierdoor kunnen de maatschappij, de economie en ook de provincie Utrecht zo goed mogelijk van deze ontwikkelingen en kansen profiteren.

3. BEOOGD RESULTAAT

Er is in de Voorjaarsnota € 1.000.000 opgenomen voor breedbandprojecten in 2007 en 2008.

Met het breedbandbeleid wordt beoogd een extra impuls te geven aan een snelle doorbraak van innovatieve breedbanddiensten voor burgers, bedrijven en overheden.

De uitkomsten van de inventarisatie 'Breedband in Utrecht' april 2006 geven richting aan beleidsaandachtspunten die voor de provincie belangrijk zijn. Deze worden in de volgende paragraaf uitgewerkt in acties.

Het breedbandbeleid van de provincie Utrecht bestaat uit de volgende **speerpunten**:

- ❖ Stimuleren dienstenontwikkeling voor maatschappelijke sectoren, openbaar bestuur en voor het bedrijfsleven.
 - Momenteel loopt er een onderzoek naar de ontwikkelingsmogelijkheden van breedbanddiensten. Dit resulteert in een concreet actieprogramma voor 2007.
 - Stimuleren vindt plaats door budget beschikbaar te stellen voor de cofinanciering voor de ontwikkeling van nieuwe diensten.
- ❖ Bijdragen aan de oplossing van de last-mile problematiek door het stimuleren van vraagbundeling. Indien de gebundelde vraag groot genoeg is, kan een marktpartij de laatste meters kostendekkend aanleggen.
 - De provincie breidt haar huidige subsidieregeling voor vraagbundeling op bedrijventerreinen uit naar vraagbundeling voor alle sectoren.
- ❖ Koppelen van breedbandnetwerken van verschillende aanbieders.
 - De provincie stimuleert het koppelen van breedbandnetwerken door mede te financieren in het ontstaan van en het koppelen van open marktplaatsen. Dit beperkt zich tot organisatie- en ontwikkelkosten. De provincie investeert niet in infrastructuur.

Om tot goed provinciaal breedbandbeleid te komen moet het beleid én de organisatie wel aan een aantal kritische randvoorwaarden voldoen.

1. Breedbandbeleid moet niet sectoraal worden ingestoken. Breedband biedt kansen voor de maatschappij en deze kansen moeten worden benut. Er dient daarom een **integrale breedbandprojectleider** te komen. De breedbandprojectleider richt zich op samenhang en afstemming tussen de initiatieven en ontwikkelt nieuwe (integrale) initiatieven.
2. Op de tweede plaats dient ambtelijk een **provinciebrede werkgroep** invulling te geven aan breedbandbeleid in 'hun' werkveld en de uitvoering ervan. Deze werkgroep is in juni 2006 opgericht.

4. AANPAK

Het breedbandbeleid bestaat uit een aantal specifieke acties. De acties worden door de integrale breedbandwerkgroep verder ingevuld. De kansrijke acties worden bepaald aan de hand van twee belangrijke criteria:

- aansluiting bij de rol van de provincie Utrecht
- verwachte effect / zichtbaarheid

De acties die voortkomen uit het breedbandbeleid worden hieronder uiteengezet. Dit geeft inzicht in de mogelijke besteding van de middelen die in de Voorjaarsnota voor breedband gereserveerd staan. De eerste 3 acties zijn rechtstreeks verbonden aan de speerpunten van het beleid.

1. **Investeren in dienstenontwikkeling** in de sectoren onderwijs, zorg, veiligheid, cultuur, toerisme, openbaar bestuur en het bedrijfsleven (vraaggericht); uiteraard onder voorwaarde van cofinanciering. Het concrete actieprogramma in ontwikkeling bepaalt welke diensten en projecten kansrijk zijn voor de provincie.
2. **Regeling voor vraagbundeling** uitbreiden (nu alleen voor bedrijventerreinen) richting andere sectoren (zorg, onderwijs, cultuur etc.). Dit is mogelijk door bijvoorbeeld subsidie voor vraagbundeling of door een expert vraagbundeling in te zetten. Ter ondersteuning van vraagbundeling specifieke **voorlichting** in breedbandsessies voor bedrijven en instellingen (en in een later stadium wellicht bewoners) over breedbandmogelijkheden → TaskForce Innovatie kan hier mogelijk een rol bij spelen.
3. **Netwerken van verschillende aanbieders koppelen** via open marktplaatsen⁴. In de provincie Utrecht heeft alleen Amersfoort momenteel een digitale (open) marktplaats. Het **ontwikkelen** van meerdere **digitale marktplaatsen** is belangrijk, hierdoor krijgt innovatie een impuls.

Er wordt een aanvraag uitgewerkt om via Pieken in de Delta een financiële bijdrage te krijgen van het Rijk. De ontwikkeling van dit plan is betaald uit het economische budget van 2006. Dit plan is erop gericht zeven open, digitale marktplaatsen te ontwikkelen en te koppelen in de Noordvleugel. Er is een onbekend bedrag aan cofinanciering nodig voor de uitvoering van het plan. Dit valt buiten de huidige begroting van de breedbandbeleidsnota.

Een **open, digitale marktplaats** is een knooppunt waar verschillende glasvezelnetwerken op elkaar aangesloten worden, zodat één groot netwerk ontstaat. In één groot netwerk kan dus iedereen via breedband onbeperkt en goedkoop diensten ontwikkelen, aanbieden, afnemen en in ketens samenwerken. Er is concurrentie mogelijk, vandaar dat het een *open* marktplaats wordt genoemd.

Bijvoorbeeld: je kunt een KPN-dienst afnemen over een Casema-aansluiting, aangezien de KPN-glasvezelring en de Casema-ring op die marktplaats aan elkaar gekoppeld zijn. Er ontstaat één open virtueel breedbandnetwerk voor bedrijven en instellingen en burgers.

Bovendien zijn er een aantal ondersteunende en noodzakelijke acties aan de speerpunten uiteengezet:

4. **Aanstellen** van een integrale **breedbandprojectleider**. Hij/zij waarborgt de speerpunten van het beleid, leidt de projecten, richt zich op samenhang en afstemming tussen de initiatieven en ontwikkelt nieuwe (integrale) initiatieven. Het projectmanagementbureau van de provincie levert de projectleider.
5. **Informereren van gemeenten** over het belang van (integraal) **breedbandbeleid** en het stimuleren tot het ontwikkelen ervan, mogelijk gemeenteoverschrijdend.
 - In oktober 2006 starten met de bewustwording op het gebied van breedband op de netwerkdag voor bedrijfscontactfunctionarissen, die de provincie organiseert.

⁴ Een digitale open marktplaats is een lokaal concentratiepunt waar verschillende breedbandnetwerken op elkaar aangesloten worden.

- In samenwerking met het ministerie Economische Zaken wordt een regionale bijeenkomst georganiseerd voor gemeenten, gericht op informatie rondom vraagbundeling.

6. De provincie Utrecht neemt nu al deel aan het IPO-programma grootschalige leeromgeving breedbanddiensten (participeren in IPO-werkgroep breedband). Het doel van deelname is kennisuitwisseling en het **opschalen van provinciale initiatieven naar interprovinciaal niveau**.
NB. Cofinanciering van € 125.000 van het Ministerie voor de grootschalige leeromgeving.
7. Onderzoeken **mogelijke breedbanddiensten voor en van de provinciale organisatie** en hoe deze kansrijk in de organisatie geïmplementeerd kunnen worden. Zowel vanuit de voorbeeldrol die de provincie heeft als voor de mogelijkheden voor gebruik van (provinciale) breedbanddiensten voor burgers, bedrijven en instellingen.

5. CONTEXT EN ORGANISATIE

Om het breedbandbeleid optimaal vorm te geven en te sturen, zal zo spoedig mogelijk een integrale projectleider breedband worden aangewezen door het projectmanagementbureau. De bestuurlijke opdrachtgever is de portefeuillehouder Economische Zaken. De ambtelijke opdrachtgever is het sectorhoofd Economische Zaken. Tevens is er een provinciebrede werkgroep opgericht, ter ondersteuning van de projectleider

Werkgroep	Economische zaken/MKB	Zorg/Domotica
	Wonen/stedelijke vernieuwing	Zorg/leefbaarheid kleine kernen
	Staf MEC	Informatie en automatisering
	Cultuur/bibliotheken	Onderwijs
	Verkeer en Vervoer	Stad en milieu
	Wonen/stedelijke vernieuwing	Toerisme
	WABO	Projectmanagementbureau

Tijdsbesteding voor de projectleider breedband:	maximaal 3 dagen per week
Tijdsbesteding voor de leden van de werkgroep:	+/- 20 uur afstemmingsactiviteiten per persoon per jaar

6. BEGROTING

Er wordt jaarlijks een actieprogramma opgesteld met daarin een voorstel voor de bestedingen. Hieronder is een jaarlijkse indicatieve begroting weergegeven.

Jaarlijkse *indicatieve* besteding van € 500.000 integraal breedbandbudget en het resultaat:

Integrale breedbandprojectleider:	€ 80.000	projectleider max. 3 dagen per week
Vraagbundelingstrajecten:	€ 75.000	2 vraagbundelingstrajecten
Voorlichting:	€ 20.000	1 brochure/ 3 bijeenkomsten voor gemeenten
Stimuleren dienstenontwikkeling:	€ 275.000	1-3 diensten stimuleren in verschillende sectoren
Digitale marktplaatsen stimuleren:	€ 50.000	1-2 marktplaatsen stimuleren

Totaal: € 500.000

De definitieve begroting is gerelateerd en gekoppeld aan het jaarlijkse actieprogramma en hangt samen met eventuele cofinanciering.